

Hoe het de Oeverzwaluwen in 2007 verging

De verwachtingen waren hoog gespannen na de twee laatste jaren waarin een daling van het aantal broedparen had plaatsgevonden. Enkele wanden waren speciaal gereedgemaakt voor de Oeverzwaluwen die de terugreis vanuit de winterkwartieren hadden aanvaard. Het geluk was niet met ons; de grootste kolonie van het Gooi beleef onbezet! Al met al was desondanks het aantal paren maar enkele tientallen paren minder dan het vorig jaar.

Dick A. Jonkers

Gemonitorde wanden elders

Voor ringonderzoek bezoeken we ook kolonies die niet in ons werkgebied liggen en tellen daar uiteraard dan meteen de nesten. Verder wordt geprobeerd langjarige tellingen van andere kolonies boven water te krijgen. Die kunnen worden gebruikt om na te gaan of de in het werkgebied geconstateerde, niet door interne verschijnselen te verklaren, verschillen daar ook optraden.

De controleurs van de kunstwand in het Twiske bij Zaandam konden een lichte vooruitgang melden. De stand steeg daar van 53 paren in 2006 naar 59 paren in 2007 (Staats 2007).

In Rijswijk (Gld) deden de Oeverzwaluwen het aanmerkelijk beter dan in het voorgaande jaar met 138 bezette nestgangen (2006-87). De noordelijke wand lag er ook dit jaar weer verlaten bij. Om de een of andere reden komen de Oeverzwaluwen hier sinds de aanleg van de westelijke wand niet of nauwelijks meer tot broeden. Dat deden ze nu ook weer niet bij de zandwand op de golfbaan de Batouwe bij Tiel, die het ene jaar weer wel en het andere weer niet bezet wordt. De kolonie in de kunstwand van de Ooievaarsplassen was bezet door 83 paren tegen 45 in 2006. In de Bunschoterwand, een kunstwand die intensief wordt onderhouden, brachten 153 paren er hun eerste broedsel groot (mededeling Wim Smeets).

Vergeleken met de 258 paren die in 2006 de kolonie bezetten was dat een forse achteruitgang (Smeets 2007).

Bezette kolonies in het onderzoekgebied

Dit jaar vonden 263 paren een plekje in een van de kolonies tussen Vecht en Eem. Vergeleken met 2006, toen er 295 paren broedden, is dit opnieuw een achteruitgang en wel van 11 %. Het is moeilijk om de onderzoekjaren met elkaar te vergelijken. Oeverzwaluwen zijn trouw aan hun kolonies, maar daarnaast duiken soms opeens tijdelijke nestelplekken op, die een jaar later al weer verdwenen zijn. Ook kan het gebeuren dat door allerlei oorzaken een vaste kolonie gedurende een of meer jaren ongeschikt is. Dat gold dit jaar voor de in andere jaren grootste kolonie van het Gooi, die in de Naardermeent. Het plaatje met bezette kolonies zag er in 2007 totaal anders uit dan in andere jaren (Figuur 1). De kolonie van het Raboes was de enige die in beide jaren is bewoond.

De wand bij de afrit van de A6 naar de A1 richting Hilversum is een aantrekkelijke plek. Nadat Rijkswaterstaat (RWS) had gezorgd dat hij weer goed was afgestoken, gingen de Oeverzwaluwen er direct in broeden, waarmee de slechte resultaten van de afgelopen jaren van 0 paren in 2004, 12 in 2005 en 0 in 2006 meteen in de schaduw werden gezet.

Locatie	Gemeente	Aantal nesten		Vestigingsplaats
		2006	2007	
A6/A1	Muiderberg	0	123	gronddepot
Groeven Oostermeent	Blaricum	0	85	zandwand
Raboes	Eemnes	26	55	kleiwand
Totaal		26	263	

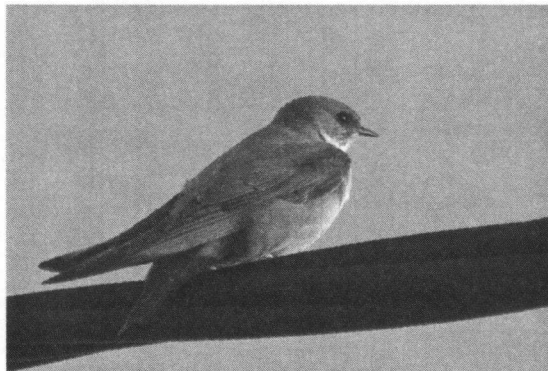
Figuur 1. Oeverzwaluwenkolonies tussen Vecht en Eem in 2007.

De in Figuur 1 vermelde aantallen hebben alleen betrekking op de drie kolonies die zowel in 2006 als 2007 bewoond waren.

De zwaluwen die in de Groeven Oostermeent arriveerden hadden meteen door dat de omstandigheden om te kunnen broeden beter waren dan het jaar ervoor. Dit hadden zij te

danken aan de vrijwilligersgroep van het Goois Natuurreservaat die op vier plaatsen lengtes van respectievelijk circa 30 m, 4 m, 17 m en 35 m van de zandwand hadden afgestoken. De wanden waren bewoond door respectievelijk 18, 0, 35 en 36 paren. Wanneer nu in 2008 de wand van vier m weer niet wordt bewoond, zal die worden verlengd om te kijken of er zich dan wel paren in gaan vestigen.

De wand van de kolonie bij het Raboes aan het Eemmeer was dit jaar wel met een graafmachine schoongemaakt. De grote wand lange wand die naar het noorden ligt, was vrijwel onbewoond. De Oeverzwaluwen vestigden zich merendeels aan de oostzijde van de plas. Een bijzonderheid was, dat zich onder de nesten een paar IJsvogels vestigden.

Oeverzwaluw

Foto: internet (J. Antunes)

Verlaten en verdwenen kolonies

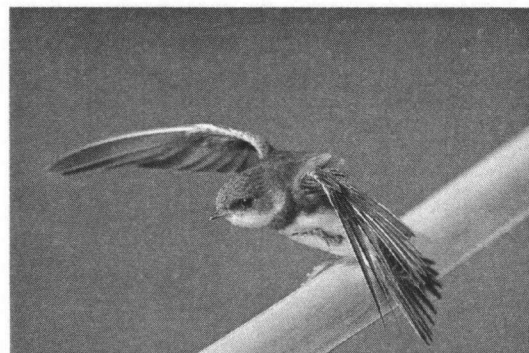
De wand in de Gooiboog die tussen de spoorlijnen ligt is nog steeds onbezet. Dit jaar waren er tussen de uit zand en klei bestaande wand net als in ander jaren kruiden gaan groeien, maar er bleven nog voldoende stukken over. Het afsteken van de zuidkant is toch niet zo'n goed idee geweest, hoewel er na de spontane vestiging in het jaar erna nog wel gebroed is door enkele paren. Tijd voor een nieuwe aanpak, want de plek is gunstig met een grote plas er achter.

Bij een bezoek aan de wand op de golfbaan Naarden vlogen al groepjes Oeverzwaluwen rond. Na het verwijderen van planten, die toch na het schoon maken een deel van de wand bedekt hadden, was het optimisme groot. De hulp mocht niet baten; de wand bleef toch onbezet. De in het verslag van 2006 beschreven situatie bij de Oostdijk langs de A1 bij Naarden was onveranderd. Op, in en voor de wand, overal was begroeiing. Hier moeten een aannemer of een onderhoudsploeg en niet één of twee mensen aan de slag. Jammer van al het geld dat RWS indertijd voor deze kunstwand heeft uitgegeven.

Een grote teleurstelling was de situatie bij de wand op de Naardermeent, die sinds de aanleg de grootste was van het onderzoeksgebied. Er was in tegenstelling tot andere jaren niets aan onderhoud gedaan, waardoor delen waren ingestort, begroeid waren geraakt en op het voorterrein wilgen en riet waren opgeschoten. Achteraf bleek dat de instructies die door de boswachter aan het personeel van Staatsbosbeheer waren gegeven niet goed waren geïnterpreteerd. Er zijn in een goed gesprek voor het komende jaar wensen op tafel gelegd, waaraan zal worden voldaan. Het gronddepot bij de Zanderij-west is door het gereedkomen van de natuurbrug verdwenen. De hoop was, dat nu het al enige jaren bestaande wandje noordelijk van die brug wel weer bezet zou worden. Het was ijdele hoop, hoewel de wand keurig was afgestoken en zelfs enkele stimuleringsgaten waren geboord. Van de eertijds aangelegde wand in de voormalige Zanderij Cruysbergen is niets meer te zien. Deze is volledig overgroeid. Hetzelfde kan gezegd worden van de wand op de overgang van het Vierde Kwadrant in Huizen naar de Blaricummeent. Van het wandje op de golfbaan Eemnes, dat speciaal voor IJsvogels en Oeverzwaluwen was aangelegd, hebben geen van beide soorten gebruik gemaakt. De overige niet meer in dit verslag genoemde broedplaatsen bestaan niet meer.

Nestelhulp

Over een aangekondigd overleg voor de aanleg van een wand bij de Waterleidingplas/Loenderveense Plas is niets meer gehoord. Na gesprekken met Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en het Goois Natuurreservaat zullen in 2008 verbeteringen bij de broedwanden in hun terreinen worden uitgevoerd. Ook zal worden gezocht naar mogelijkheden voor compensatie van de wand aan de rand het Vierde Kwadrant in Huizen, die na het bebouwen van de Blaricummeent op een heel slechte plaats komt te liggen.

Oeverzwaluw

Foto: internet (Cryptic)

Ringonderzoek

Het ringonderzoek bij de kolonies leverde weer heel wat interessante gegevens op. Bij de kolonie langs de A1/A6 werd één keer gevangen en die poging leverde 21 exemplaren op die konden worden geringd. Drie Oeverzwaluwen waren al eerder op een andere plaats van een ring voorzien. Eén was in 2005 geringd door het ringstation Kamperhoek (afstand 48 km), dat dicht bij de Ketelbrug naar de Noordoostpolder actief is. De andere was in 2006 in een broedkolonie bij Zeewolde (29 km) geringd. De laatste was afkomstig uit Gadenstedt (348 km) Braunschweig, Duitsland, waar hij in 2006 in de broedtijd een ring omgelegd had gekregen. Van een door ons op de locatie A1/A6 in 2002 als jong geringd exemplaar kwam nu pas een terugvangst binnen uit Spanje, uit de provincie

Valencia (afstand 1502 km). Deze Oeverzwaluw was daar gevangen tijdens de voorjaarstrek van 2004 door een collega-ringer en weer losgelaten. Verder waren er twee meldingen van terugvangsten in kolonies elders van op de nu bij Muiderberg verdwenen vuilnisbelt gevangen exemplaren. Een ervan, geringd in 2005, kwam uit het Weerwater bij Almere (9 km); de tweede, ook geringd in 2005, uit Zeewolde (29 km). Een in 2006 in de nu verdwenen kolonie Zanderij-west gevangen exemplaar had nu een broedplek gevonden in Zeewolde (27 km). Van zes bij het Raboes in 2005 geringde exemplaren kwamen vijf terugvangsten uit Zeewolde (13 km) en een uit Almere (15 km); bij het Raboes in 2006 geringde exemplaren werden eveneens uit Zeewolde gemeld.

Dankwoord

Hulp werd geboden bij het onderzoek of herstel van de wanden door: Daan Buitenhuis, Bertus van den Brink, Pascal Gijsen, Ap Grobbe, Roel Huizenga, Engbert van Oort, Paul van der Poel, Frank Sikking, Adrie Vermeule en Frank van de Weijer.

Geraadpleegde literatuur

Smeets, W. 2007. Langzame groei broedparen Oeverzwaluwen in Bunschoterwand. *Het Vogeljaar* 559(4): 175-176

Staats E. 2007. Broedvogelverslag Oeverzwaluwenwand Twiske 2007. 4 blz.

